

Impressie lelieteelt Oudemirdum

September 2013

Lelieteeelt Oudemirdum 2009-2013

Fotografie: Jan Tijsma ambassadeur fan lânskip in SWFryslân

2011 Lelieteel Huningspaed

2013 Lelieteel Boegen / Flechtreed

Aanleiding actie: Stofstormen 2013

Zandoverlast na de storm

Ligging Ielieveld Boegen

Gevoelens buurtbewoners

Wij zijn ongerust en boos. Waarom?

- Stofstorm veroorzaakt gezondheidsklachten bij buurtbewoners.
- Onduidelijkheid over de rol van de gemeente bij de melding van de klachten.
- Onduidelijkheid over de gezondheidsrisico's voor de omwonenden samenhangend met de lelieteelt (korte en lange termijn).
- Zand- en stofoverlast nog niet weg.
- Wat kunnen we nog meer verwachten?

Verder:

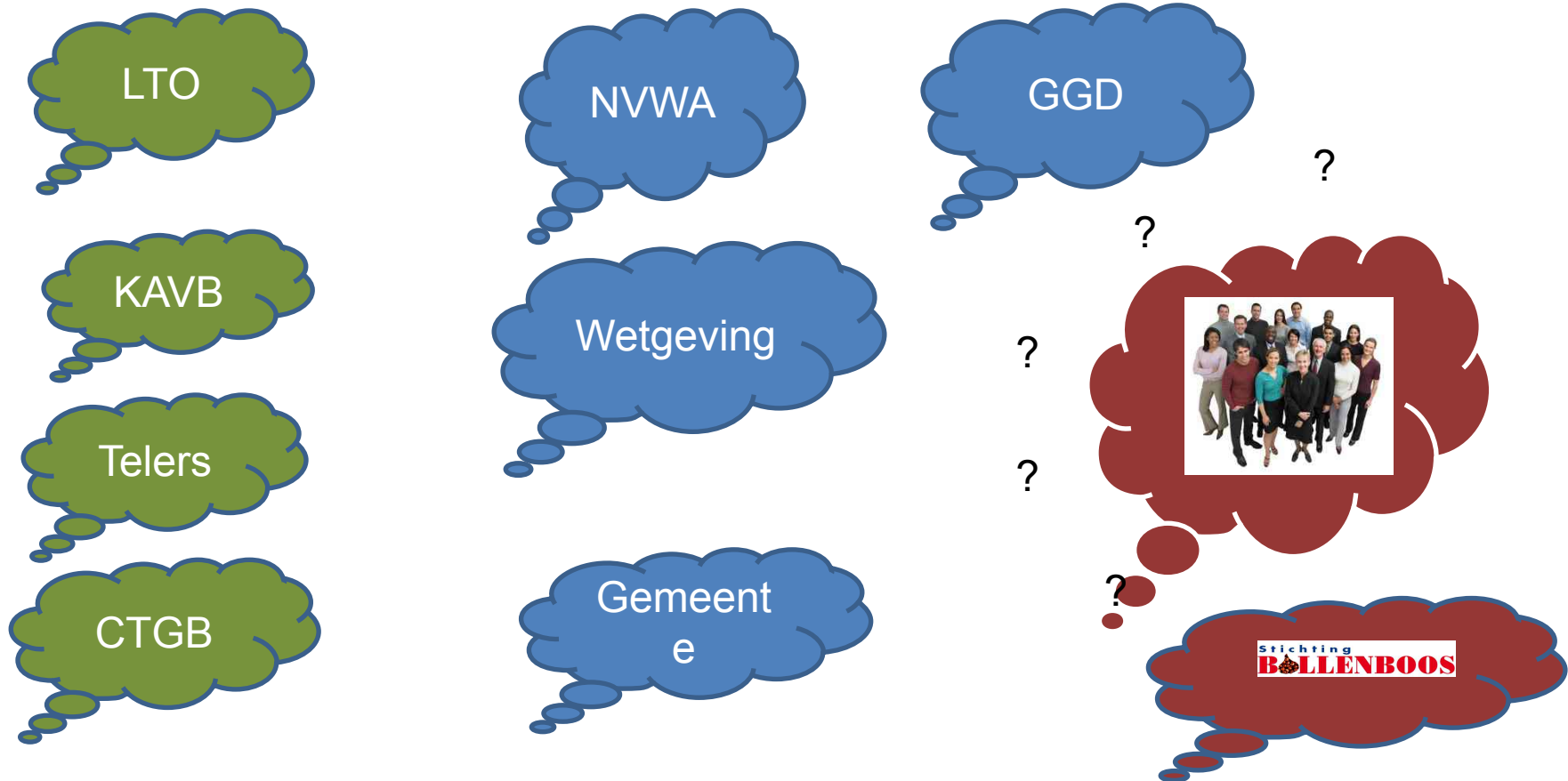
- Zelfstudie en onderzoek naar de gezondheidsrisico's.
- Wat zijn de belangen van betrokken partijen?
- Wat doet dit met de bewoners?

Gezondheidsklachten

- Sommige bewoners hebben de hele nacht liggen stofhappen, zijn licht in het hoofd, vreemde smaak in mond en ruiken iets.
- Ademhalingsproblemen bij COPD patiënten, huiduitslag bij kinderen, misselijkheid, moeheid en neiging tot flauwvallen
- Stof is geen gewone stof maar heel vetzig en na bevochtiging moeilijk te verwijderen
- Zou het ontsmettingsmiddel “Metam Natrium” oorzaak kunnen zijn van de klachten?
- Melding bij gemeente. Geruststelling: het ontsmettingsmiddel is al uit de bodem verdwenen.
- Maar waarom dan toch de klachten? Uit nader onderzoek blijkt dat bij de handleiding van de fabrikant het volgende wordt vermeld:

Het middel bij voorkeur toepassen bij een bodemtemperatuur (gemeten op 15 cm diepte) tussen ongeveer 7 en 16 °C. Hoe lager de bodemtemperatuur des te langer het middel in de grond aanwezig blijft en des te groter de kans op schade door het middel is.

Onderzoek

Wie behartigt de belangen van de omwonenden?

Uitzending Zembla - Gif in de bollenstreek van 8 januari
2011

Overleg Ielieteeft 10-4-2013

- Bijeenkomst op initiatief van de gemeente Gaasterlân-Sleat
- Aanwezig:
 - Vertegenwoordigers gemeente:
 - Wethouder (Bram Bonnema)
 - Ambtenaar (Cor Schotanus)
 - Vertegenwoordigers teler:
 - Teler (Paul van der Bijl)
 - Compagnon (Jan Holtmaat)
 - Loon(spuut)bedrijf Profito (Minne Sijtsma)
 - Vertegenwoordiger NVWA (Theo Terwisscha van Scheltinga)
 - GGD arts (Gea de Meer)
 - KAVB (Dirk Osinga)
 - Dorpsbelangen (Catharinus de Jong)
 - Omwonenden (Wieke van Limburg, Johan den Hengst, Jaap Broersma, Klaas Keesman)

Belangen teler, fabrikant, overheid

Belangen Lelietelers:

- Jaarlijks 1,1 miljard leliebollen
- 80% is voor de export. Nederland levert > 80% van de totale wereldomzet.
- Veel bestrijdingsmiddelen om kwaliteit naar afnemer te waarborgen.
- Exportwaarde > € 600 miljoen. Economische belangen zijn groot.

Belangen fabrikanten bestrijdingsmiddelen:

- Grote financiële belangen
- Kijk naar de rol van Bayer (Dagblad Trouw 10-4-2013: Bijengif van Bayer moet van de markt)

Belangen Overheid:

- Goed voor de schatkist
- Goed voor werkgelegenheid

Belangen omwonenden

Belangen omwonenden:

- Wie komt op voor de belangen van de omwonenden?
 - Heeft de gemeente hier een zorgplicht?
 - Of moeten we het zelf maar zien te rooien?
- Omwonenden hebben geen poot om op te staan:
 - In de wetgeving komen gezondheidsrisico's voor de werknemers uitvoerig aan de orde. Maar waar wordt gesproken over de gezondheidsrisico's voor de omwonenden?
- Regels zijn vaak in het voordeel van de teler:
 - Een voorbeeld: niet spuiten bij windkracht > 3 mits de teelt in gevaar komt.

Belangen voor Oudemirdum als dorp:

- Het dorp heeft veel natuurschoon maar ook grond die heel geschikt is voor de lelieteelt.
- Wat zijn de voor- en nadelen van lelieteelt in de nabijheid van de dorpskern?
 - Heeft het dorp baat bij lelieteelt in de nabijheid van de dorpskern?
 - Wat zijn de gezondheidsrisico's voor de bevolking?
 - Is het in het belang voor het toerisme, camping, bungalowpark?
 - Wat zijn de risico's voor de kwetsbare bewoners van zorgboerderij Kleurrijk? (grootste werkgever van het dorp Oudemirdum).

Korte termijn

Samenwerking met Teler en Gemeente om tot afspraken te komen waarbij de gezondheidsrisico's en overlast voor omwonenden de komende periode tot een minimum worden beperkt door maatregelen als:

- Opruimen van stof- en zandoverlast veroorzaakt door de storm.
 - Wie is daarvoor verantwoordelijk?
- Instellen van zone met vanggewas van voldoende breedte (20m) om de drift van bestrijdingsmiddelen op te vangen tijdens het groeiseizoen en zo het gezondheidsrisico voor mens en huisdier zoveel mogelijk te beperken.
- Melden van tijden waarop wordt gespoten (naast drift is er bij warm weer ook verdamping tijdens verneveling).
- Melden van middelen waarmee wordt gespoten.
- Beperken van geluidsoverlast door bevoeiingsinstallatie.

- Gemeente is aanspreekpunt en verantwoordelijk voor handhaving.
- Hoe wordt dit gecommuniceerd naar de omwonenden?

Plaats van vanggewassen

Langere termijn

Lelieteeft is een gezondheidsrisico voor de bewoners en hoort niet thuis in de nabijheid van dorpskernen.

Rol gemeente (uit wet publieke gezondheid):

- het verwerven van inzicht in de gezondheidssituatie van de bevolking;
- het bewaken van gezondheidsaspecten in bestuurlijke beslissingen;
- het op systematische wijze volgen en signaleren van ontwikkelingen in de gezondheidstoestand van jeugdigen en ouderen en van gezondheids bevorderende en -bedreigende factoren;
- het formuleren van maatregelen ter beïnvloeding van gezondheidsbedreigingen.

Rol politiek:

- Spreek de politieke vertegenwoordigers aan om dit op de agenda te zetten.
 - In de gemeente Gaasterlân-Sleat krijgen we gehoor bij FNP en CU.

Rol verpachter:

- Verbied gebruik van grond voor lelieteelt in de nabijheid van dorpskernen.

Landelijk en Europees niveau:

- Studies naar effecten van pesticiden op de volksgezondheid worden opgezet;
- Europese wet- en regelgeving is in de maak.

Wat doet dit met de bewoners?

- Mix van meningen en gevoelens variërend van dit kan echt niet meer (hakken in het zand) tot “Schei toch uit, op de Dam in Amsterdam krijg je meer troep naar binnen”
- Afgelopen periode ook verschillende reacties (ook van mensen met een agrarische achtergrond):
 - Dit kan eigenlijk niet.
 - Ik ben boerendochter maar ik sta helemaal achter jullie!
 - Bedankt voor jullie inzet.
- Wij willen de lelieteler het brood niet uit de mond stoten maar de gezondheid van de omwonenden heeft onze prioriteit.

Laten we proberen om samen te komen tot acceptabele afspraken.

Afspraken met de lelieteler

- Aanleg van zone met vanggewas om het verwaaien van zand, stof en bestrijdingsmiddelen in te dammen. Onze voorkeur naar mais als vanggewas.
- Breedte van zone's:
 - Breedte van zone aan de kant van de woonwijk en de Sminkewei 20 meter.
 - Breedte van zone overige begrenzings 6 meter.
- Wij krijgen een lijst met de middelen die dit seizoen worden gebruikt en in welke hoeveelheden.
- Melden van tijden waarop wordt gespoten:
 - Dit gebeurt dit in principe een paar dagen van te voren. Maar door de invloed van de natuur kan hiervan worden afgeweken.
 - Melding naar 1 contactpersoon via mail (klaas.keesman@xs4all.nl) en WhatsApp (0653292890).
 - De contactpersoon stuurt de melding door naar de omwonenden.
- Geluidsoverlast door bevoeiingsinstallatie:
 - Er wordt in principe bevoeid tussen 's morgens 7:30u en 's avonds 18:30u. Dit kan incidenteel uitlopen tot 20:00u.
- Er wordt niet gespoten bij een windkracht > 3.
 - Bij windkracht > 3 wordt gekeken of er vroeg of laat op de dag kan worden gespoten.

Rol van de gemeente

Balkster Courant 29-3-2013

GGD onderzoekt stuifzand in Oudemirdum

OUDEMIRDUM – De GGD heeft dinsdag monsters genomen van het zand dat vanaf een lelieveld aan de Boegen in Oudemirdum is neergedaald over het dorp en bij veel woningen zelfs naar binnen is gestoven.

De bewoners van met name de Liemdobben, Stiendollen en Wyldpaed maken zich grote zorgen, omdat ze vrezen dat het zand niet vrij is van schadelijke stoffen. De ongerustheid in het dorp is zo groot dat wethouder Bram Bonnema van Gaasterlân-Sleat dinsdag besloot de GGD in te schakelen.

„Dit is it iennige dat we earst dwaan kinne om de ûngerêstheid wei te nimmen”, zegt Bonnema. „Wy kinne de teler der yn elts gefal net op oansprekke. It gebiet is bestimd foar lânbou.” Bonnema hoopt dat er snel duidelijkheid komt van de GGD.

Wat was de uitkomst van dit onderzoek?

- Bewoners moeten zelf contact opnemen met de NVWA (Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit)
- Na enige aandrang heeft de gemeente is een bijeenkomst belegd voor overleg van de bewoners met de betrokken partijen.

Wat nu?

- Resultaten tot nu toe:
 - Melding van de tijden van spuiten nagekomen door teler;
 - vanggewas: aangeplant maar heeft beperkte werking;
 - problematiek lelieteelt is bekend bij politiek en gemeente;
 - geen hakken in het zand. Overleg werkt.
- Teelt- en spuitvrije zones:
 - Geen voldoende draagvlak in de plaatselijke politiek. Alleen FPN en CU;
 - nieuwe situatie per 1-1-2014 => gemeente de Friese Meren;
 - Heerenveen 2007: uitspraak Raad van State blokkeert het instellen van teelt- en spuitvrije zones (30m) voor omwonenden . Proces aangespannen door KAVB en LTO Noord;
 - commerciële belangen zijn groot en belangen organisaties zijn machtig;
 - wat is hierin de rol van de landelijke politiek?
- Actiebereidheid van omwonenden neemt af als de stormen verdwijnen en de zon weer gaat schijnen.

Lelieteelt is een gezondheidsrisico voor de bewoners en hoort niet thuis in de nabijheid van dorpskernen.

WAT NU?